

ПОЕЗИЈА О ЂАЧКОМ ДОБУ И ДЕТИЊСТВУ

(**Momir Dragičević, *Ђак првак*/Agliino Sikavno,
Kruševac: Sigraf, 2017)**)

Момир Драгићевић је један од најпознатијих песника за децу у Расинском округу, али је и један од водећих песника за децу на свесрпском говорном подручју. Он је читав свој живот посветио овом књижевном корпусу, али и читав његов радни век је усмерен ка изналажењу могућности да деци испуни њихове снове и жеље, или, макар за тренутак да им продужи чаролију измаштаног. До данас је објавио десет ауторских збирки за децу: *За кике и кликере* (1983), *Чараница брбљивица* (1991), *Збрда здола* (1995), *Баи ме брига* (1999), *Јабуре у шлафроку* (1999), *Школско звонце* – драма (2000), *Клик-клак* (2002), *Школска табла* (2004) и *Марко Краљевић и Брус Ли* – драма (2013). Поред тога је објавио и две тематске антологије: *Музеј играчака* – антологија о играчкама (2006) и *Слаткотеча* – антологија о слаткишима (2013).

Најновија Драгићевићева књига је својеврсна избор из Драгићевићевог лирског опуса за децу. Збирка *Ђак првак* изашла је двојезично на српском и ромском језику. Овом збирком је Драгићевић попунио једну велики празнину која постоји у корпусу књижевности за децу, јер је њеним двојезичним издањем омогућио да ромски ђаци преко свог матерњег/ ромског језика уче српски језик и упознају се са њим најнепосредније, преко сензибилитета лирске песме. Садржина песама је потпуно примерена

узрасту првака. Везани дискурс песме омогућава, не само олакшаном читању, већ и разумевању и учењу песама.

С обзиром да је збирка намењена најмлађем школском узрасту не би било згорег да су песме на српском штампане ћирилицом, званичним писмом српског језика, јер ћаци, и најмлађи читаоци, уопште, кад читају ове песме ни под којим условима не могу знати да је основно писмо српског језика ћирилица и да је то писмо, за сада, званично службено писмо Републике Србије. Тако је циљна група којој је ова збирка намењена оштећена. Са друге стране посматрано, а везано за описмењавање ћака, ова књига првацима неће бити доступна док не науче латиницу. Да овде није циљ истицати једно писмо у односу на друго, илуструјемо примером једног ромског песника. Рецимо, кад Славко Демировић преводи ромске бајке *Мечкино дете* (2012) на српски, он их публикује ћирилицом, јер хоће усмено стваралаштво Рома да приближи матичном народу Републике, кад преводи Бећковића на ромски, *Alosarde đilja* (2004) он књигу штампа латиницом што је сасвим природно и примерено језику којим је поезија преведена.

Овај поступак се може правдати у односу на рецепцију којој је књига намењена. Уколико је збирка намењена циљано, ромским првацима и ћацима нижих разреда уопште, онда се поступак може правдати евентуалним циљем за олакшано праћење садржине, што је на свом месту, али, чак и у том случају се читаоци удаљавају од суштине српског језика. Но било како било, без обзира на овај „технички пропуст“, верујем да је ово јединствена ауторска песничка збирка која долази из пера једног етаблираног српског песника за децу.

Књига је по свему примерена ћачком узрасту нижих разреда. Кренувши од илустрација, које су радили велики илустратори Јоже Сладић, Бранислав Миљковић,

Добросав Боб Живковић, преко садржине песама до српско-ромског речника збирка је функционална. Док илустрације у потпуности одговарају садржини песама*, српско-ромски мини речник на крају књиге није баш најјаснији. Није јасно да ли су у овом речнику, према преводиоцу, преведене најфреквентније речи у Драгићевићевој поезији, или је реч само о појединим речима. Ту настаје дилема: Како је преводилац бирао речи, према њиховој фреквентности, субјективној допадљивости или могућности за превод? Превод неких речи је закључен запетом, код већине нема интерпункцијског закључивања, али има и оних где је превод закључен трима тачкама! Што све то значи? Је ли овде реч о техничким омашкама (којих није мало), или је преводилац хтео да скрене пажњу, рецимо запетом, да се низ синонимних речи наставља (речи: гом, јаџ) или је закључивањем трима тачкама хтео да каже да се тај низ протеже до у бескрај (реч: ајсав, итд). На крају питање: Ово је српско-ромски мини речник - *мини* у односу на поезију Моме Драгићевића, или уопште српско-ромски или ромски речник. Ове недоумице узрокује чињеница да у речнику нису заступљене све речи из Драгићевићевих песама.

Што се тиче поезије, песник је увек на висини задатка, свестан шта пише и за кога пише. Песме су примерене узрасту ком су намењене. Ту нема усиљених и непотребних рима тако да се дечја перцепција не прекида нити је отежано разумевање песме. Поруке су јасне (*Ђак првак, Распуст*), садржином неких песама песник читаоце врло вешто уводи у оноματοпеју (*Клацкалица, Љуљашка*), упознаје са техником (*Дигитрон*), уметничким дискурсом примењеним пажњи и разумевању деце, вербалним оживљавањем предмета (*Тобоган*) песник

* Али не писму, јер су неке илустрације исписане ћирилицом!

децу упознаје са светом који их окружује и предметима који су им надохват руке.

Значајно топлом и пријемчивом перцепцији деце нижег школског узраста Драгићевићеву поезију чини стих проткан лаким хумором (*Пилот, Ди џеј деда, Алтиниста*), углавном доследно спроведена рима уз шаљивост, децу побуђује на весеље, па већина Драгићевићевих песама делује живородно, лако се прихвата, памти, чак и, према потреби, пева. То са једне стране чини његов песнички израз који израстао на основама Змајовиног певања препознатљивим, а у односу на модерну тематику чини га оригиналним. Зато готово да нема антологије поезије за децу у којој није заступљен.

Не ретко Драгићевић хумор своје песме гради на нонсенсу па тако у његовој песми може да се деси да доктор за поправљање крвне слике дечаку, као терапију, препише сладолед (*Сладолед*), а изненадном, напрасном циновском расту, мимо свих очекивања, узрок могу бити веш машине које скраћују панталоне (*Цин*).

Значајно је да се у Драгићевићевој поезији подједнако афирмишу девојчице, чак потребом да кроз облачење јасно одреде своју полну разлику: „Обуј ми, мама, cipelice nove/ da vidim kako mi stoje.// Обуј ми čarape plave/ da me ptičice hvale.// Haljina neka bude sa čipkom,/ da me učini vitkom// I šešir hoću da stavim na glavu/ da ličim na devojčicu pravu (*Devojčica sa šešišrom*). Дечак се афирмише кроз заљубљеност и стидљивост, која ће нестати захваљујући ангажовању девојчице Љиље (*Стидљивко*).

Сходно насловном знаку збирке *Ђак првак* у збирци наилазимо на читав циклус песама о школском животу, који је, како у детињству, тако и код песника неисцрпна тематика. Песмама *Ђак првак, Распуст, Школска табла, Несташни ђак*, као и песма *Тобоган, Клацкалица, Љу-*

љашка, песник је јасно зацртао оквир школске тематике и прожимање школског живота и детињства и означио га као један од најбитнијих периода у одрастању деце.

Пред овога, да кажемо макро космоса света детињства, није песник заборавио да скрене пажњу најмлађим читаоцима на читав микрокосмос који се налази под њиховим ногама. У песми *Вртићи за мраве* спуштањем погледа одозго, са деце и њихове живахне трке доле, на мраве у трави, песник задржава пажњу рецепције правећи аналогију са оним што је деци познато (са шетњом, вртићима и игром) и тако непосредно својим читаоцима песник указује на значај читавог екосистема и заокупља пажњу истичући значај њиховог окружења. Овом и песмама попут *Воденица* или *Зашто рода небом хода*, Момир Драгићевић је кроз песму провукао и једну дубљу поучну поруку. Та порука није тенденциозног карактера какве се сретали у соц-реализму, нити је одређује убеђење да песмом треба поучити по сваку цену, његова порука је дата посредно, истицањем лепоте воденице и значењем роде. Инсистирањем на неговању сећања на старо и осећања за све-окружење, његова порука дубоко хумана и свепожимајућа јер обједињавањем староставног, свеокружујућег и оног што је сад и што ће бити, дотиче се човековог бића, смисла детињства, одрастања и људскости.

Предраг М. ЈАШОВИЋ